

א. אֶסְפוּ תמונות (או מטבעות ושטרות של ממש) וצרו תערוכה של שטרות ומטבעות ישראליים מימי בר כוכבא ויהודה המכבי ועד לשטרות של הלירות הארצישראליות והשקל בימינו.

ב. בקשו מחבריכם להתחלק לקבוצות, כל קבוצה היא 'ועדה לבחירת סמלים למטבעות ולשטרות בישראל'. חברי הוועדות יתבקשו לתאר לאילו מהקבוצות אין ייצוג הולם על המטבעות ועל שטרות הכסף, להסביר אילו מתחים עלולים להיווצר מבחירה כזאת או אחרת, ולהציע הצעה לשטרות חדשים באופן שלדעתם הוא הנכון ביותר.

רשת לחינוך יהודי משלב

כתב: אליסף תל-אור

הגשת התאוס: עצמאות כלכלית - סמלים יהודיים וציוניים על מטבעות ושטרות

לפניכם שטרות הכסף החדשים של ישראל. חלקם הונפקו כבר וחלקם יונפקו בשנים הקרובות.

עצמאות מדינית

- א.** האם אתם מזהים את הדמויות שעל השטרות?
- ב.** מדוע, לדעתכם, נבחרו דווקא הם להופיע על השטרות של מדינת ישראל?
- ג.** מדוע בכלל מופיעות דמויות על שטרות הכסף? מה הדבר מבטא או מסמל?

עצמאותה המדינית של מדינת ישראל באה לידי ביטוי גם בהקשר הכלכלי. הכלכלה הישראלית הלכה ונבנתה עם השנים. היא ידעה תקופות קשות ותקופות טובות, וכיום ניתן לומר שהכלכלה יציבה ובטוחה. אחד הביטויים הסמליים לעצמאות כלכלית (ליכולת של המדינה לנהל את הכספים שלה ואת המסחר שמתנהל באזורה) הם הסמלים המוטבעים על מטבעות או מודפסים על שטרות. זאת שיטה עתיקה מאוד והיא חוצה תרבויות ומדינות. הרעיון העומד ביסודה הוא החיבור בין החוסן (החוזק) הכלכלי של מדינה לבין השלטון והתרבות של אותה מדינה. כך, לדוגמה, ברחבי האימפריה הרומית לפני כאלפיים שנה הוטבעו מטבעות עם דיוקנו של הקיסר. מאותה התקופה, פחות או יותר, אנו מוצאים גם מטבעות יהודיים, למשל, מטבעות מימי מרד בר כוכבא. במטבעות אלו ניתן למצוא סמלים יהודיים - ארבעת המינים ובית המקדש - סמלים העומדים בניגוד לסמלי השלטון הרומאי שבו מרדו. במטבעות אלו לא מוטבע דיוקן אדם (אפילו לא של בר כוכבא), כנראה בשל האיסור ההלכתי לצייר דמות אדם. החוקרים מצאו שהסמלים האלה הוטבעו על גבי מטבעות רומאיים, ומחקו את הציור שהוטבע שם מלכתחילה. אפשר להסביר זאת במעמד הכלכלי החלש של בר כוכבא והמורדים (שלא היה ביכולתם לממן מטבעות חדשים), אך אפשר לראות בכך עניין סמלי: בר כוכבא ולוחמיו ביטאו באופן סמלי את נפילת השלטון הרומי ואת צמיחת השלטון היהודי על גבו (אף שכעבור שנים בודדות הוכרע המרד בידי הרומאים).

ויקיפדיה, CNG

ויקיפדיה, Trajan

בשנותיה הראשונות של מדינת ישראל היא החליפה את המטבעות שנשאר ממי שלטון הבריטים במטבעות ישראלים, והטביעה על השטרות ועל המטבעות סמלים שמבטאים את עצמאותה של מדינת ישראל. לאורך השנים התחלפו השטרות וכללו מגוון של נופים, אתרים, סמלים יהודיים, דיוקנות של מנהיגים ציונים ועוד. הסמלים והדמויות שהודפסו על השטרות והוטבעו על המטבעות מעוררים לעיתים טענות: שאין ייצוג מספק של נשים, שאין ייצוג מספק לעדות שמרכיבות את עם ישראל, שהבחירה בסמלים ציוניים או בדמויות ציוניות בלבד גורמת לחרדים שאינם ציונים או לערבים להרגיש שאפילו הכסף של מדינתם עומד בניגוד לזהותם.

א. מה דעתכם על הרעיון שעל מטבעות ושטרות יוטבעו סמלים תרבותיים?
האם זה חשוב לכם?
ב. חשבו, אילו חסרונות יש לכך? האם בשל חסרונות אלו נכון לוותר על כך?

